

آموزش زبان فارسی در دانشگاه‌های اوکراین*

دکتر محمود مدبری**

مقدمه

جمهوری اوکراین از کشورهای بزرگ و سرسبز اروپای شرقی است که بیش از ۴۰ میلیون نفر جمعیت دارد و از شرق با کشور روسیه از غرب با مولداوی، رومانی، مجارستان، اسلواکی و لهستان، از شمال با بلاروس و روسیه همسایه و دو دریای سیاه و آزوف در جنوب آن واقع و رودخانه پناور و بزرگ دنیپر از میان آن جاری است و در منطقه جنوب غربی ارتفاعات کارپات قرار دارد. پایتخت اوکراین، کی‌یف و شهرهای مشهور آن خارکوف، دنتسک، لووف، سیمفروپل و بنادر ادسا و یالنا است. شهر کی‌یف با جمعیتی در حدود ۴ میلیون نفر که رودخانه دنیپر از وسط آن می‌گذرد یکی از زیباترین شهرهای اروپاست. بخش میانی شهر دارای خیابان‌ها و ساختمان‌های قدیمی و به سبک و سیاق دیگر شهرهای کهن اروپایی است؛ اما در سال‌های اخیر، پس از استقلال از روسیه و توسعه بیشتر، روز به روز به تعداد مجتمع‌های آپارتمانی افزوده می‌شود.

در کی‌یف بعضی از مراکز فرهنگی و اجتماعی جلوه‌گری می‌کند: نخست،

کلیساهای بسیار زیاد در مناطق مختلف که عمر بعضی از آنها نزدیک به هزار سال است با گنبدها و معماری‌های زیبا و جذاب و خود یکی از مهم‌ترین جاذبه‌های توریستی محسوب می‌شود. دوم، موزه‌های فراوان شهر است، موزه‌های کوچک و بزرگ در زمینه‌های تخصصی و عمومی. سوم، سالن‌های تئاتر و موسیقی است که تعداد آنها بیش از سینماها است و علاقه سنتی مردم را به تماشای تئاتر و شنیدن موسیقی، به ویژه موسیقی کلاسیک نشان می‌دهد. چهارم، پارک‌ها و گردشگاه‌های فراوان، به گونه‌ای که از زیبایی‌های خدادادی به بهترین شکل استفاده شده است.

در شهر کی‌یف دانشگاه‌ها، دانشکده‌ها، انستیتوها و مراکز علمی دولتی و خصوصی بسیاری وجود دارد که پذیرای هزاران دانشجوی اوکراینی و غیر اوکراینی است. قسم اعظمی از این دانشجویان، آسیایی و آفریقایی و از کشورهایی چون هند، چین، ترکیه، ایران و کشورهای عربی آمده‌اند. شاید یکی از دلایل عمده آن را باید در ارزانی نسبی شهریه دانشگاه‌ها و هزینه زندگی نسبت به کشورهای اروپای غربی و سپس در سهولت ورود به دانشگاه‌ها و فراغت از تحصیل ذکر کرد؛ مساله‌ای که در موقعیتی مناسب و جایی دیگر قابل بررسی است.

از آغازین سال‌های دهه ۹۰ میلادی و پس از استقلال و نیز ارتباط بیشتر اوکراین با کشورهای جهان، آموزش زبان‌های عربی و شرقی در دستور کار دانشگاه‌ها و مراکز بزرگ آموزشی قرار گرفته است و هر چه بر این ارتباط‌ها افزوده می‌شود، گرایش به زبان آموزی هم فزاینده‌تر می‌گردد. از این میان زبان فارسی را باید ذکر کرد که پیش از این در مجموعه اتحاد جماهیر شوروی و در مراکز علمی و دانشگاه‌ها به عنوان بخشی از شرق‌شناسی مورد توجه خاورشناسان قرار داشت و «کریمسکی» را باید در رأس آنان دانست؛ اما طی سال‌های پیش از استقلال به طور جدی، آموزش زبان فارسی در تعدادی از دانشگاه‌ها آغاز شده و چند سالی است که از بعضی از این دانشگاه‌ها، دانشجویانی توانسته‌اند که در حد کارشناسی و کارشناسی ارشد فارغ‌التحصیل شوند.

مراکز دانشگاهی اوکراین و آموزش زبان فارسی

در کل کشور اوکراین امروزه در ۱۱ دانشگاه و آموزش عالی، زبان فارسی تدریس می‌شود که شش مرکز آن در شهرهای خارکوف، لووف، سیمفروپل و ادسا و پنج مرکز نیز در شهر کی‌یف فعال است.

الف - دانشگاه‌های کی‌یف

پیشتر لازم به ذکر است که از دانشگاه‌های این شهر، در سه دانشگاه رشته زبان فارسی در کنار دیگر رشته‌های زبان‌های شرقی دایر است و در دو دانشگاه نیز زبان فارسی به عنوان یکی از دروس برای رشته‌های اقتصاد و حقوق بین‌الملل در ساعاتی از هفته تدریس می‌شود.

۱. مهم‌ترین این مراکز «دانشگاه ملی تاراس شفچنکو» نام دارد. این دانشگاه قدیمی در سال ۱۸۱۴ با دو دانشکده فلسفه و حقوق و با ۶۲ دانشجو آغاز به کار کرد. در ابتدا دانشگاه به نام ولادیمیر مقدس - بنیانگذار کی‌یف مسیحی - بود؛ اما در ۱۹۳۹ به نام بزرگ‌ترین هنرمند اوکراین - تاراس شفچنکو - نامگذاری گردید. در حال حاضر این دانشگاه دارای ۱۴ دانشکده (زیست‌شناسی، جغرافیا، زمین‌شناسی، اقتصاد، تاریخ، سبیرنتیک، مکانیک - ریاضی، پیش‌دانشگاهی، رادیو، فیزیک، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، فیزیک، فلسفه، شیمی و حقوق؛ پنج انستیتوی آموزشی (خبرنگاری، روابط بین‌الملل، زبان و ادبیات، نظامی و تحصیلات بعد از دانشگاه) و نیز مرکز آموزش و بازآموزی تابعین خارجی، مرکز اوکراین‌شناسی، مرکز علمی - پژوهشی فیزیولوژی، باغ نباتات، موزه جانورشناسی، کتابخانه علمی، مرکز محاسبه - اطلاعات، رصدخانه، مرکز انتشارات و قرقگاه دولتی شهر کانو می‌باشد.

دانشکده زبان‌شناسی دانشگاه شفچنکو از انستیتوهای معتبر آموزشی در اوکراین است که ۳۰ زبان غربی و شرقی در آن تدریس می‌شود؛ از جمله زبان‌های اروپایی، انگلیسی، آلمانی، ایتالیایی، اسپانیایی، فنلاندی و روسی و از زبان‌های شرقی و آسیایی چینی، ژاپنی، اندونزیایی، هندی، عربی، فارسی، گرجی، قفقازی، ازبکی، ترکی، قزاقی، ارمنی و ... یکی از گروه‌های این دانشکده به گروه زبان‌های خاور نزدیک و میانه که مشتمل بر زبان‌های فارسی، عربی و هندی است موسوم است.

بخش زبان فارسی در این دانشکده و گروه از سال ۱۹۹۲ با ۱۲ دانشجو کار خود را آغاز کرده است و هر دو سال یک بار به پذیرش دانشجو اقدام می‌کند. استاد اعزامی از ایران به عنوان استاد رسمی در همین دانشکده و گروه مشغول به کار می‌گردد و تاکنون در این مدت چهار تن از استادان زبان و ادب فارسی از دانشگاه‌های ایران، هر یک به طور متوسط دو سال در اینجا به تدریس اشتغال داشته‌اند. استادان رسمی زبان فارسی بخش مزبور چهار تن از استادان اوکراینی هستند و افراد دیگر ایرانی و غیر ایرانی به

گونه متغیر با ایشان همکاری می‌کنند. تعداد دانشجویان در سال جاری ۲۴ نفر از دختران و پسران اوکراینی است و بعضاً اندکی از آنان دانشجویان نظامی هستند که از دانشکده نظامی دانشگاه شفچنکو به فراگیری زبان فارسی می‌پردازند.

بر اساس نظام آموزشی این کشور، دانشجویان پس از گذراندن چهار سال تحصیلی و نوشتن یک پایان‌نامه، به اخذ مدرک کارشناسی موفق می‌شوند و در صورت ادامه آن، می‌توانند یک یا دو سال دیگر با گذراندن دروس مورد نظر و نیز نوشتن و دفاع یک پایان‌نامه دیگر، مدرکی معادل کارشناسی ارشد دریافت دارند. تاکنون چندین دوره از دانشجویان این دانشگاه فارغ‌التحصیل شده‌اند. لازم به ذکر است که دروس ارائه شده، غالباً فارسی آموزی با گرایش به ادبیات فارسی است.

بخش و رشته زبان فارسی دارای یک اتاق مستقل ایران‌شناسی با وسایل آموزشی و کمک آموزشی و حدود ۷۰۰ جلد کتاب در موضوعات گوناگون به زبان فارسی است که تماماً با مساعدت بخش فرهنگی سفارت ایران مجهز شده است.

۲. دومین مرکز مهم آموزش زبان فارسی در کی‌یف، «دانشگاه ملی زبان‌شناسی کی‌یف» نام دارد که به سال ۱۹۴۸ تأسیس شده است. ابتدا این دانشگاه با نام «دانشگاه تربیت معلم زبان‌های خارجی» (اینپاز) کار خود را آغاز کرد و در حال حاضر یکی از بزرگ‌ترین و پیشرفته‌ترین دانشگاه‌های اوکراین در آموزش زبان‌ها و مشتمل است بر دو دانشکده به نام‌های دانشکده حقوق و اقتصاد و دانشکده زبان‌های شرقی و ۱۰ گروه آموزشی با عناوین زبان انگلیسی، آلمانی، فرانسه، اسپانیایی، مترجمی، اسلاوی، غیر حضوری و شبانه، آمادگی برای خارجی‌ها، آمادگی برای اوکراینی‌ها و آموزش فشرده. در مجموعه این دانشگاه حدود ۷۰۰۰ تن از دانشجویان اوکراینی و خارجی و عمدتاً آسیایی تحصیل می‌کنند.

دانشکده زبان‌های شرقی در سال ۱۹۹۲ تأسیس شد. در آغاز تنها دو زبان چینی و ژاپنی در آن تدریس می‌شد و به تدریج زبان‌های دیگر شرقی و هم‌بدان افزوده شد. اکنون در این دانشکده سه بخش زبان‌های خاور دور یعنی چینی، ژاپنی و کره‌ای و سه بخش مربوط به زبان‌های خاور نزدیک و میانه یعنی ترکی، عربی و فارسی دائر است و تقریباً ۴۸۰ نفر از کشورهای مختلف در آن به تحصیل اشتغال دارند.

بخش زبان فارسی در ۱۹۹۷ با هشت دانشجو شروع به کار کرد و اکنون ۳۹ تن در آن به زبان آموزی می‌پردازند. تمام این دانشجویان اوکراینی و غالباً دختر هستند. در

این بخش چهار نفر به طور رسمی تدریس می‌کنند و از دانشجویان ایرانی شاغل به تحصیل نیز در کمک به امر آموزش استفاده می‌شود. استاد اعزامی از ایران نیز با این دانشکده همکاری جدی و مستمر دارد. در سال ۲۰۰۳ مرکز آموزش زبان فارسی در

این دانشکده تأسیس شد که شامل یک اتاق بزرگ و مجهز به وسایل آموزشی و کمک آموزشی اهدایی از طرف سفارت جمهوری اسلامی ایران است. دروس این بخش متمرکز بر فارسی آموزی با گرایش مترجمی و تاکنون چند دوره

نیز فارغ‌التحصیل داشته است. پذیرش دانشجوی در این جا هم دو سالانه است. هر سال یک نوبت در ماه آوریل، المپاد زبان از سوی وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی اوکراین در این دانشگاه برگزار می‌گردد و هم‌زمان همه گروه‌ها به طور سراسری از دانشجویان دانشگاه‌های مختلف آزمون به عمل می‌آورند که برندگان آن مورد تشویق دانشگاه و سفارتخانه‌های مربوط قرار می‌گیرند؛ از جمله المپاد زبان فارسی که با همکاری استاد اعزامی در دو سال گذشته برگزار شد.

۳. «دانشگاه جهان شرقی» سومین مرکز عمده فارسی‌آموزی در کی‌یف است که همچون دو دانشگاه پیشین، رشته زبان فارسی در آن دایر است. این دانشگاه در سال ۱۹۹۷ با نام «دانشکده زبان‌های شرقی و حقوق» یا «دانشکده شرق‌شناسی و حقوق»

(گیمنازیا) تأسیس شد. در حقیقت به مدرسه شماره یک زبان‌های شرقی کی‌یف وابسته است و در یک محل قرار دارند. در این دانشگاه شش گروه زبان فارسی، عربی، ترکی، ژاپنی، چینی و هندی فعالیت دارد و زبان‌های دیگری مانند اندونزیایی و فارسی تری بر اساس انتخاب دانشجویان تدریس می‌گردد. حدود ۲۲۰ دانشجو در این دانشگاه مشغول تحصیلند که از این تعداد، ۲۵ نفر در رشته زبان فارسی تحصیل می‌کنند. رشته زبان فارسی از همان آغاز تأسیس دانشگاه، آغاز به کار کرده و معمولاً یک سال در میان دانشجویان می‌گیرد.

استادان این بخش، دو نفر به طور رسمی هستند که از فارغ‌التحصیلان اوکراینی به شمار می‌روند و گاه از افراد و استادان دانشگاه‌های دیگر نیز استفاده می‌شود؛ از جمله از استاد اعزامی ایران. در سال جاری یک اتاق اختصاصی برای بخش فارسی منظور

شده؛ اما فعلاً تجهیزات مناسبی ندارد و مساعدت و همکاری بخش فرهنگی سفارت را می‌طلبد.

۴. انستیتو یا «دانشکده روابط بین‌الملل دانشگاه ملی شفشنگو» در ۱۹۴۴ تأسیس شد. در ۱۹۸۸ به انستیتو روابط و حقوق بین‌الملل تغییر نام داد و در ۱۹۹۰ با کمی تغییر به نام «انستیتو روابط بین‌الملل اوکراین» موسوم گردید. حدود ۲۵۰۰ دانشجو در آن تحصیل می‌کنند که از آن تعداد حدود ۲۵۰ نفر خارجی از ۵۰ کشور دنیا به صورت حضوری مشغول به تحصیل هستند. در این انستیتو ۱۷۴ استاد که بیشتر آنان دارای مدرک دکتری هستند به تدریس می‌پردازند. به همین دلیل دانشکده مزبور از اعتبار بسیار بالایی برخوردار است و فارغ‌التحصیلان آن معمولاً در مناصب مهم دولتی به کار گرفته می‌شوند. در حال حاضر این انستیتو دارای ۱۳۲ کرسی آموزشی است به نام‌های: روابط بین‌الملل و سیاست خارجی، سازمان‌های بین‌المللی و خدمات دیپلماتیک، کشورشناسی، حقوق بین‌الملل، حقوق مدنی و گمرکی، حقوق‌شناسی تطبیقی و اروپایی، روابط اقتصادی بین‌المللی و بازرگانی، روابط مالی، ارزی و اعتباری بین‌المللی، مدیریت اقتصادی بین‌الملل، اطلاعات بین‌الملل، ارتباطات بین‌الملل و روابط عمومی و کرسی زبان‌های خارجی.

زبان فارسی از ۱۹۵۵ تدریس می‌شود. رشته اصلی دانشجویانی که فارسی می‌خوانند، اقتصاد و انتخاب زبان خارجی (فارسی) از سوی آنها آزاد است. تا سال گذشته زبان فارسی در دو گروه ارائه می‌شد؛ اما امسال تنها شامل یک گروه هفت نفری است. تعداد ساعات زبان فارسی در هفته نسبت به سایر دانشگاه‌ها بسیار کمتر است و دو استاد اوکراینی و ایرانی مقیم در آن به تدریس مشغولند.

۵. «دانشگاه بین‌المللی کی‌یف» که به نام مدیر و بنیانگذار آن؛ خاچاتوریان، نیز نامیده می‌شود، از دانشگاه‌های خصوصی و در ۱۹۹۵ تأسیس شده است. این دانشگاه شامل دو انستیتوی زبان‌شناسی و روابط بین‌الملل (دانشکده‌های روابط بین‌الملل، روابط اقتصاد بین‌المللی، حقوق بین‌الملل و کشورشناسی) است و گروه‌های دیگری از جمله ژورنالیسم، روان‌شناسی، حقوق، اقتصاد و غیره در آن فعالیت دارند. در این دانشگاه حدود ۵۰۰ استاد مجرب مشغول به کارند که اغلب آنان درجه علمی دکتری دارند.

از سال ۱۹۹۷ تا به حال، زبان فارسی در این دانشگاه تدریس می‌شود که همچون

مرکز علمی پیشین، رشته اصلی دانشجویان روابط اقتصادی بین‌المللی و حقوق بین‌المللی است و اکنون ۲۸ نفر از این دانشجویان، زبان فارسی را در طول هفته فرا می‌گیرند. استاد ثابت و رسمی این دانشکده یک تن از فارغ‌التحصیلان اوکراینی است و از استاد اعزامی ایران نیز استفاده می‌شود.

نتیجه

آن گونه که گفته شد، رشته زبان فارسی در سه دانشگاه مهم شهر کی‌یف دایر است و هر دو سال یک بار دانشجوی اوکراینی می‌پذیرند و در دو دانشگاه دیگر نیز زبان فارسی به عنوان زبان انتخابی بعضی از رشته‌ها، خصوصاً رشته‌های اقتصاد و حقوق است. در رشته زبان فارسی، دروس متعددی از جمله: زبان فارسی، دستور زبان، لغت‌شناسی، تاریخ زبان فارسی، فرهنگ و ادب ایران، علم بیان، ترجمه به اوکراینی و بالعکس، سبک‌شناسی، ایران‌شناسی، نظریه‌های دستوری، روش تدریس زبان فارسی، ادبیات تطبیقی و غیره آموخته می‌شود. اغلب مدرسان زبان فارسی در این دانشگاه‌ها بانوانی درای مدرک کارشناسی و کارشناسی ارشد از دانشگاه‌های اوکراین و روسیه هستند و تعداد استادان با مدرک دکتری اندک است.

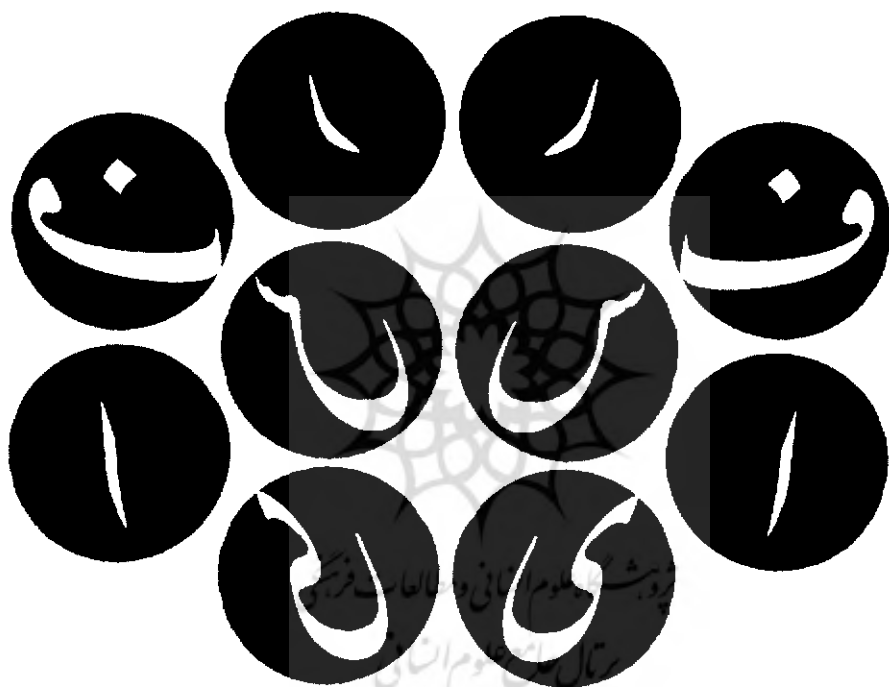
استاد اعزامی از ایران در همه موارد آموزشی و پژوهشی از جمله: تدریس دروس گوناگون، برگزاری آزمون‌ها، شرکت در جلسات دفاع از پایان‌نامه‌ها، شرکت در جلسات گروه، شرکت در نشست‌ها و سمینارهای داخلی، مشاوره با دانشجویان و استادان، تهیه جزوه آموزشی، برگزاری المپیاد زبان فارسی، ارتباط میان دانشگاه‌ها با بخش فرهنگی سفارت، انتخاب دانشجویان ممتاز اعزامی به ایران، همکاری نزدیک دارد.

بخش فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران، تلاش دارد که همواره گروه‌ها و بخش‌های مربوط را مجهز و تکمیل نماید و با برگزاری المپیاد زبان فارسی به طور سالانه و نشست‌های مختلف علمی و ادبی به ایجاد ارتباط بیشتر با این مراکز پردازد. خرید ملزومات آموزشی و کمک آموزشی مانند تلویزیون، ویدئو، نوارها و سی‌دی‌های آموزشی، کتب، نقشه‌های جغرافیایی و اعزام دانشجویان ممتاز و استادان به ایران و .... از کارهای اصلی این بخش پرتلاش است.

ب. دانشگاه‌های شهرهای دیگر اوکراین

به غیر از شهر کی‌یف که پایتخت اوکراین است، شهرهای بزرگ و مهم دیگری نیز در اوکراین وجود دارد که هر یک دارای دانشگاه‌های متعددی است و در بعضی از آنها زبان فارسی نیز تدریس می‌شود. علت اصلی تدریس زبان فارسی، ارتباطات تجاری و سیاسی است که در سال‌های اخیر روزافزون شده و نیز حضور فزاینده دانشجویان ایرانی در آن کشور و از سوی دیگر، علاقه خاص تعدادی از دانشجویان اوکراینی که به جهات مختلف به فراگیری زبان فارسی اشتیاق نشان می‌دهند. در حال حاضر شش

مرکز دانشگاهی و آموزشی عالی در شهرهای خارکوف، لووف، سیمفروپل و ادسا فعال است.

۱- مراکز تدریس زبان فارسی در خارکوف

شهر خارکوف در شمال شرقی اوکراین در حقیقت مرکز صنعتی بسیار مهم کشور و دارای کارخانه‌های فراوان و دانشکده‌ها و دانشگاه‌های با اهمیت در خصوص علوم و فنون و صنعت است.

۱-۱ دانشگاه شرق‌شناسی و روابط بین‌الملل خارکوف کالیگیوم از ۱۹۹۳ تاکنون

زبان فارسی تحت عنوان یک درس تدریس می‌شود و استاد آن یک ایرانی مهاجر به طور ثابت است و در حال حاضر هفت نفر دانشجو دارد.

۱-۲ دانشگاه دولتی آموزش و پرورش (تربیت معلم) خارکوف
در دانشگاه زبان‌های شرقی این دانشگاه از ۱۹۹۵ در کنار تدریس زبان‌های فرانسه، آلمانی، ژاپنی، چینی، عبری و دیگر زبان‌های اروپایی، یک رشته با نام تربیت معلم زبان انگلیسی فعالیت دارد که دانشجویان آن به عنوان زبان دوم به آموختن زبان فارسی می‌پردازند و اکنون سه استاد ثابت و ۲۵ دانشجو دارد.

۲- مراکز تدریس زبان فارسی در سیمفروپل
در جنوب کشور اوکراین، شبه جزیره خود مختار و مسلمان نشین کریمه واقع است؛ با طبیعتی نسبتاً متفاوت از اوکراین، نیمه کوهستانی و شبه مدیترانه‌ای. جامعه مسلمان قوم تاتار غالباً در این شبه جزیره سکونت دارند و لذا از لحاظ فرهنگی و اقتصادی اهمیت به سزایی دارد. مرکز کریمه شهر سیمفروپل است و بندر معروف آن یالتاست.

۲-۱ دانشگاه ملی تاوریدا

از سال ۲۰۰۱ با جذب هفت دانشجو در رشته زبان فارسی و در دانشکده زبان‌های کریمی - تاتاری و زبان‌شناسی شرقی این دانشگاه اقدام به آموزش زبان فارسی شده است. چهار استاد در این گروه مشغول تدریس هستند و حدود ۷۰ دانشجو در سال‌های مختلف به تحصیل اشتغال دارند. پیداست که وجود کرسی زبان فارسی در این خطه مسلمان نشین از چه اهمیت خاصی برخوردار است.

۲-۲ دانشگاه اکولوژی تاوریدا

زبان فارسی در دانشکده شرق‌شناسی این دانشگاه تدریس می‌شود که در حال حاضر هشت نفر در آن به فراگیری مشغولند.

۳- دانشگاه دولتی ایوان فرانکو در لووف

شهر لووف یا به زبان اوکراینی «لویو» از شهرهای غربی اوکراین و در نزدیکی کشور لهستان است. این شهر را مرکز فرهنگی اوکراین می‌دانند که سابقه‌ای بسیار زیاد در شرق‌شناسی داشته و تأثیر فرهنگ لهستانی نیز در آن مشهود است.

در دانشکده زبان‌شناسی این دانشگاه، رشته‌های زبان و ادبیات اوکراینی، روسی، عربی، ژاپنی و نیز رشته زبان و ادبیات فارسی دایر است. پنج نفر استاد ثابت و حدود

۵۰ نفر دانشجوی اوکراینی دارد و هر سال دانشجوی می‌پذیرد.

۴- مؤسسه غیرانتفاعی علمی-فرهنگی ایران زمین در ادسا

بندر ادسا از بنادر معروف اوکراین در کنار دریای سیاه است. از سال ۱۹۹۴ این مرکز توسط دکتر پهلوان‌زاده، از ایرانیان مقیم اوکراین پایه‌گذاری شده و سالانه به طور متوسط ۱۰ نفر از رشته‌های گوناگون دانشگاهی و افراد آزاد به آموختن زبان فارسی می‌پردازند.

پایان سخن

از شش مرکز دانشگاهی غیر از کی‌یف که زبان فارسی در آنها تدریس می‌شود، تنها دو مرکز، یعنی دانشگاه ایوان فرانکو در لووف و دانشگاه ملی تاوریدا در سیمفروپل، دارای رشته زبان فارسی هستند و سالانه دانشجوی می‌پذیرند و با وجود دوری از پایتخت و ارتباطات کمتر، همچنان از مراکز مهم فارسی‌آموزی اوکراین و در ردیف دانشگاه‌های بزرگی چون دانشگاه شفچنکو و دانشگاه ملی زبان‌شناسی کی‌یف به شمار می‌رود. استادان این دو دانشگاه و نیز دانشگاه خارکوف غالباً مدرک کارشناسی و کارشناسی ارشد دارند و بیشتر اوکراینی هستند و در مرکز خصوصی ادسا از دانشجویان ایرانی آن شهر بهره‌برده می‌شود.

اکنون با وجود ارتباط بخش فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران با این مراکز و ارسال کتب و جزوات و وسایل کمک آموزشی، همچنان کمبودهای عدیده‌ای مشاهده می‌شود و به نظر می‌رسد حضور یک استاد اعزامی از ایران به طور مرتب در این دانشگاه‌ها، بالاخص در شهرهای لووف و سیمفروپل و مستقل از کی‌یف بسیار ضروری است.

پانویس:

* در شماره ۲۵ و ۲۶ فصلنامه سخن عشق گزارشی با عنوان زبان و ادبیات فارسی در اوکراین به چاپ رسیده، از آنجا که دکتر محمود مدبری به مدت دو سال در این کشور به تدریس این رشته پرداخته و اطلاعات ارائه شده از جانب ایشان جامع‌تر و به روزتر بود، لذا مجدداً به چاپ گزارشی در این باره اقدام کردیم.

** عضو هیئت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان